

ALGUNES REFLEXIONS EN TORN A

1- el rol de les arts en la societat actual

2- la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi / temes de debat

1- El rol de les arts en la societat actual

El significat de l'art varia en el temps i l'espai. És evident que el concepte que en tenim actualment difereix substancialment del que regia fa només unes dècades. Però, precisament per estar sotmès a aquests canvis, l'art continua essent una forma privilegiada d'anàlisi de la relació entre el ser humà i el seu entorn i un testimoni fidel de la història de l'home i les seves relacions essencials.

Sovint es parla de *la mort de l'art*. Si adoptem l'art des d'una interpretació històrica d'etapes successives dominades exclusivament per la *raó*, possiblement l'art, com diu Hegel, és *una cosa del passat*. Tot i així, hem de convenir en què la producció artística segueix donant mostres d'una gran prodigalitat, tant en la seva diversitat i quantitat com en la seva creativitat.

L'art, com a categoria cultural, segueix viu. El que sí s'ha acabat, en termes de Hegel, és l'esperit amb què l'art s'ha fet. És a dir, s'ha alliberat dels registres que el condicionaven. Actualment l'art refusa la utilització ideològica i no vol sotmetre's a interessos de domini, estils i gèneres històrics.

La conquesta d'aquesta llibertat condueix a canvis radicals respecte a la condició d'artista i la relació d'aquest amb el seu entorn. Ara l'artista, alliberat de la submissió a una determinada forma artística, té al seu servei qualsevol forma, així com qualsevol matèria i tècnica. L'art ja no té necessitat de ser "això", pot ser el que vulgui. La crítica ja no pot definir l'art en funció d'una pretesa veritat legitimadora, com tampoc per la seva subordinació als dictàmens de la crítica.

L'art d'avui dia té més d'excepció que de regla, és a dir, cal veure'l com una creació, no com una producció/artesania. Amb el seu alliberament, l'art acull la seva funció formadora de cultura. Mirant el món actual, amb les seves estructures i sensibilitats específiques, l'art esdevé un eficaç mitjà d'expressió cultural, una forma d'accés al coneixement i obre nous espais d'elaboració teòrica.

És un nou art, nascut d'uns mitjans dessacralitzats. Un art que es refunda en les noves formes de la llibertat que estetitzen i democratitzen la cultura.

Queda enrere, doncs, la recerca romàntica d'una nova mitologia artística o la submissió de l'art als registres que el legitimaven. En abandonar aquesta pretensió mítica, l'art arraona en el passat les normes imposades i evidencia la ferma decisió de comprendre's en la seva autonomia.

És evident que trencar amb l'art del passat no vol dir anar contra ell. Alliberar-se del passat no tindria cap sentit. Per a ser, l'art ha de disposar d'un passat, però ara, aquest patrimoni heretat està a disposició dels artistes. L'artista no està obligat a rompre amb el passat, ara pot interpretar-lo i utilitzar-lo en funció dels seus interessos. La realitat artística ja no està fixada en el temps sinó que evoluciona conjuntament amb ell.

L'Acadèmia, que va néixer i va exercir com a institució legitimadora d'aquell vell concepte d'art, ara sent la necessitat d'assumir aquesta nova realitat.

2- Algunes consideracions sobre la nostra Acadèmia

Des de la seva creació, l'Acadèmia de Belles Arts es va definint per la trama de relacions que estableix amb el seu context social. Així, a través de més de dos segles de continu intercanvi, l'Acadèmia ha anat incorporant diferents propostes, criteris i valors que han construït la seva naturalesa específica. Moltes d'aquestes aportacions s'han fet imprescindibles i han generat profundes transformacions, d'altres, en canvi, han esdevingut obsoletes i, per tant, l'Acadèmia les ha de reformar si vol seguir contribuint eficaçment a la recerca i desenvolupament de les arts.

La funció històrica de tutelar els ensenyaments artístics, vetllar pel patrimoni i tenir cura de la seva col·lecció històrica (*primer museu públic d'art a Catalunya, dipòsit fundacional del MNAC, col·lecció de referència en art català del neoclassicisme al romanticisme*) exigeix a l'Acadèmia fer un nou esforç de readaptació per poder seguir intervenint i emetent la seva opinió, independent i autoritzada, sobre temes relatius al patrimoni, la recerca artística i la seva projecció. També ha de recuperar amb decisió la seva tradicional funció com a organisme consultiu de les administracions. És a dir, recuperar les funcions pròpies d'una històrica "société savante".

L'Acadèmia era antigament una institució de prestigi. Actualment el concepte d'acadèmia no pressuposa el prestigi i el llustre d'abans. Més aviat té connotacions conservadores. En tot cas, és una institució basada en la

prestació lliure i voluntària de temps dels seus membres, amb una gran diversitat de talents, d'expressions i de tendències artístiques.

Això configura una xarxa de relacions, internes i externes, que és un dels grans potencials de la institució. Una referència sòlida en la mesura que és representativa d'un col·lectiu ampli i divers, no pas d'una sola tendència.

La nostra Acadèmia ha d'estar completament oberta a la comunitat i receptiva a tots els seus corrents de pensament, sense fronteres limitadores ni estructures institucionals d'èpoques passades. Això no vol dir que hagi de renunciar a potenciar i desenvolupar activitats centrades en l'inventari del passat i de la història, en les quals s'ha anat refugiant, però sempre atenent els assumptes que preocupen els ciutadans i que són objecte de discussió col·lectiva, especialment aquells que connecten més directament amb el present i qüestionen el futur. Igual que històricament va tenir un paper cabdal en la renovació i la modernització de les arts entre el 18 i el 19.

No proposem, doncs, cap trencament ni cap canvi radical. Proposem recuperar aquella Acadèmia compromesa amb la innovació artística dels orígens.

Ara, cal donar un nou impuls a l'Acadèmia. En el context actual, l'Acadèmia ha perdut gran part de la seva identitat. Les administracions tenen ja una xarxa d'organismes consultius (el Consell de les Arts, per exemple) on l'Acadèmia no compta; també és el cas de l'ensenyament artístic, antigament una de les seves funcions bàsiques, ara ja vehiculat des de l'àmbit universitari. El mateix podríem dir dels museus que configuren una xarxa d'institucions patrimonials amb més visibilitat que la mateixa Acadèmia.

El paper de les "sociétés savantes" resta com un paper d'autoritat silenciosa, que no produeix com les universitats, les administracions o els museus, però que hi està ben connectada, cosa que al cap i a la fi és la garantia de la seva independència i de la seva perspectiva.

No oblidem que el reconeixement i estimació que pugui merèixer la nostra Acadèmia provindrà exclusivament del reconeixement social dels nostres conciutadans.

Per poder analitzar totes aquestes qüestions en profunditat, demanem a tots els acadèmics que:

a. Avaluin, critiquin o esmenin els dos punts anteriors.

- b. Proposin línies de recerca específiques de l'Acadèmia, cercant connexions amb altres centres de recerca.
- c. Exposin propostes per establir lligams de col·laboració amb altres institucions, consells i acadèmies creats darrerament a Catalunya, malgrat la seva afinitat amb els objectius d'aquesta.
- d. Proposin com donar un sentit més precís a les sessions acadèmiques.
- e. Proposin com potenciar la presència de l'Acadèmia a la xarxa.

Jordi Pericot, març de 2012